18/06/2020

Το άλλο «εμβόλιο» του ανθρωπισμού και της αλληλεγγύης

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Δημητριάδος και Αλμυρού

Τα κύρια σημεία της παρέμβασης του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας και Επίτιμου Καθηγητή της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Προκοπίου Παυλοπούλου, κατά το **διαδικτυακό Συνέδριο του Πολιτιστικού Φορέα της Ιεράς Μητροπόλεως Δημητριάδος και Αλμυρού «Μαγνήτων Κιβωτός»**, με θέμα: «***Στις ρίζες του Πολιτισμού μας. Στις ρίζες του Ελληνικού και του Δυτικού Πολιτισμού***» σταχυολόγησε και ανήρτησε ο ίδιος στην επίσημη ιστοσελίδα του.

Ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας συμμετείχε στο διαδικτυακό Συνέδριο της «Μαγνήτων Κιβωτού» με θέμα: «Η διαχρονική αξία του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού». Στο πλαίσιο αυτό ο κ. Παυλόπουλος επισήμανε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«*Μέσω της νίκης τους στους Μηδικούς Πολέμους, οι Έλληνες υπερασπίσθηκαν και τον Πολιτισμό που δημιούργησαν -και ο οποίος ορθώνει, και σήμερα, τον πρώτο πυλώνα του κοινού μας Ευρωπαϊκού Πολιτισμού- θέτοντας, ταυτοχρόνως, για πρώτη φορά στην Παγκόσμια Ιστορία, το έκτοτε σταθερό όριο μεταξύ Ανατολής και Δύσης.*

Α. *Η Ανατολή, «χανόταν» μέσα στην πνιγηρή φαντασίωση μιας χιμαιρικής αιωνιότητας. Ενώ η Δύση, θ΄αναζητούσε εφεξής την δική της αιωνιότητα, φτιαγμένη όμως από τα γήινα υλικά του Ανθρώπου, αφενός κατά το οριακό μέγεθος του «άνω θρώσκω». Και, αφετέρου αλλά και συνακόλουθα, σε μιάν ατέρμονη πορεία αναζήτησης της Αλήθειας, της κάθε είδους αλήθειας. Γεγονός που σημαίνει, αυτοθρόως, τόσο την απόρριψη του οιουδήποτε δόγματος όσο και, επέκεινα, την αποδοχή της ιδέας του συνεχούς ελέγχου της ορθότητας της εκάστοτε κεκτημένης Γνώσης. Δηλαδή την αποδοχή του ότι αυτό το οποίο σήμερα θεωρείται ορθό δεν ταυτίζεται, κατ΄ανάγκην, με την επιζητούμενη αενάως αλήθεια.*

Β. *Ταυτοχρόνως, μέσω της νίκης τους στους Μηδικούς Πολέμους, οι Έλληνες κατέδειξαν την συντριπτική υπεροχή και, κατά λογική ακολουθία, κατηγορηματική αντίθεση του ατίθασου και δημιουργικού Αρχαίου Ελληνικού Πνεύματος απέναντι στο πνεύμα κάθε ανελεύθερης μορφής πολιτειακής οργάνωσης με βασικά στοιχεία δεσποτισμού, ατομικού ή συλλογικού. Ειδικότερα δε δεσποτισμού υπό τον μανδύα*

π.χ. της βασιλείας, της τυραννίας ή και της ολιγαρχίας. Το Πνεύμα δεν είναι σε θέση να εξελιχθεί και να δημιουργήσει ελεύθερα από καθεστώς δεσποτισμού που, μοιραίως, του θέτει όρια, σύμφυτα με τις ανάγκες της δεσποτικής επιβίωσης. Με άλλα λόγια, ο δεσποτισμός είναι, από την φύση του, μήτρα οιονεί αμάχητων δογμάτων ή δοξασιών, που ουδόλως συμβαδίζουν με την ελευθερία του Πνεύματος. Ο δεσποτισμός έχει την τάση να «μαγεύει» το πνεύμα. Όλως αντιθέτως, ***το Ελεύθερο Πνεύμα – όπως ήταν κατεξοχήν το Αρχαίο Ελληνικό – έχει ως βασική αποστολή το «ξεμάγεμα του κόσμου» («die Entzauberung der Welt»,*** *κατά την διατύπωση του Max Weber, έστω και αν αυτή διατυπώθηκε σε διαφορετικό πεδίο ανάλυσης.*

Γ. ***Την επιρροή αυτή του ελεύθερου, ατίθασου και δημιουργικού Αρχαίου Ελληνικού Πνεύματος τεκμηριώνει επαρκώς το γεγονός ότι η πολυπρισματική και σχεδόν φιλελεύθερη ιδιοσυστασία του δεν θα μπορούσε, υφ' οιανδήποτε ιστορική και πολιτική εκδοχή, να συμβιβασθεί μ' εντελώς ανελεύθερες μορφές πολιτειακής οργάνωσης, ήτοι πολιτειακής οργάνωσης με πολλαπλά στοιχεία απολυταρχικού δεσποτισμού, ατομικού ή συλλογικού****. Η ως άνω διαπίστωση ενδυναμώνεται, από ιστορική και πολιτική σκοπιά, αν ανατρέξει κανείς στον τρόπο οργάνωσης και εξέλιξης των μεγάλων Βασιλείων της τότε Ανατολής, με πιο αντιπροσωπευτικό παράδειγμα το Περσικό Βασίλειο: Το ανθρώπινο πνεύμα δεν είναι σε θέση να εξελιχθεί και να δημιουργήσει ελεύθερα υπό καθεστώς δεσποτισμού που, μοιραίως, του θέτει όρια σύμφυτα με τις ανάγκες της δεσποτικής επιβίωσης. Τα όσα διευκρινίσθηκαν, ως προς την αντίστιξη ανάμεσα στην «ανοιχτή κοινωνία» που επικρατούσε στον ευρύτερο Ελλαδικό χώρο, ιδίως μετά την νίκη των Ελλήνων στον Μαραθώνα και στην Σαλαμίνα, και στον «κλειστό κύκλο» των κοινωνικών δομών των Βασιλείων της Ανατολής, οι οποίες αναπτύχθηκαν ως θεσμικώς και πολιτικώς «υποτελείς» στους εκάστοτε «κρατούντες» μοναρχικώς, αναδεικνύουν και αιτιολογούν, μεταξύ άλλων, και την εξής διαφορά μεταξύ Δύσης και Ανατολής, μια διαφορά την οποία «επικαιροποίησε», το 1926, ο André Malraux στο δοκίμιό του «La tentation de l' Occident (εκδ. Grasset, Les Cahiers Rouges, 2006, ελλ. εκδ., «Ο πειρασμός της Δύσης», μετ. Δημήτρης Δημητριάδης, Εξάντας, Αθήνα, 1987), επισημαίνοντας ότι ο Άνθρωπος της Ανατολής βασίζεται στην «υπακοή στον Κόσμο», ενώ ο Άνθρωπος της Δύσης στην «φιλοδοξία του Πνεύματος».*

Δ. *Επανέρχομαι στις αρχικές σκέψεις αυτής της σύντομης ιστορικής αναδρομής και ανάλυσης, προσαρμόζοντας το περιεχόμενό τους, όσο τούτο είναι εφικτό, στην σημερινή πραγματικότητα: Ανακαλύπτοντας, μέσ' από τους αδήριτους και εν πολλοίς δικαιολογημένους περιορισμούς για την αντιμετώπιση της πανδημίας του Covid-19, την αξία της αρμονικής κοινωνικής συνύπαρξης και, επομένως, της Συλλογικότητας, ανακαλύπτουμε και το ότι έτσι κατανοούμε την αξία αυτής της μορφής κοινωνικής συνύπαρξης ως αντηρίδας της Δημοκρατίας μας και του*

Πολιτισμού μας. Το ζήτημα είναι αυτή η ανακάλυψη να μην είναι πρόσκαιρη και να μην εξαϋλωθεί όταν οι περιορισμοί θα έχουν λήξει. Η τρέχουσα εμπειρία έχει ήδη παραγάγει πολλές επώδυνες παρενέργειες, για να μην αφήσει βαθιά και ανεξίτηλα χαραγμένο το στίγμα της στον ψυχισμό μας.

Ε. *Υπό τα δεδομένα αυτά το σύνδρομο του Επιμηθέα σε μιαν άλλη, ίσως πολύ πιο τραυματική, εμπειρία στο μέλλον μπορεί ν' αποβεί μοιραίο, με την έννοια ότι δεν θα έχει πια την παραμικρή διδακτική αξία, αφού δεν θ' αφήνει περιθώρια διορθωτικής αναγνώρισης του λάθους. Ο Σίσυφος θα έχει χάσει για πάντα τον βράχο του και ο Τάνταλος θα βλέπει, επίσης για πάντα, γύρω του τα δέντρα ξερά και τις πηγές να έχουν στερέψει. Κατά τούτο, και το εμβόλιο του Covid-19 δεν θα είναι αρκετό για την πορεία του Ανθρώπου στο μέλλον, αν δεν ανακαλύψουμε και αν δεν εκτιμήσουμε δεόντως το άλλο «εμβόλιο», το αντίδοτο εναντίον του άκρατου ατομισμού και της ματαιοδοξίας, το «ακεσώδυνο» για την υπεράσπιση της συλλογικότητας και των δύο «μοριακών» συστατικών της, του Ανθρωπισμού και της Αλληλεγγύης*».

Μπορείτε να δείτε ολόκληρο το βίντεο: